

la "O REVOLUȚIE ÎN TEATRU?"

Așa cum a reieșit și din dezbaterile publicate în numărul trecut, schimbările din teatru (nu mai folosim cuvântul reformă din superstiția așteptărilor mult timp înșelate de promisiunile intelectualilor aflați în posturile de unde ea ar fi trebuit să se declanșeze) sunt greu de diferențiat. Pe de o parte, există artiști care nu pot accepta trecerea indiferentă a timpului consumat din viața lor și, împreună cu unii colegi - aleși mai curând pe criteriul partizanatului - , încearcă alte formule, insinuându-se printre scâpările legilor vechi, și ținându-se departe de birocrăția închisă în formule matematice a noilor reglementări. Pe de altă parte, prudenții nu vor să renunțe la veniturile mici dar certe, asigurate de bugete tot mai austere. Ei alcătuiesc majoritatea. Dar este o majoritate incapabilă să-și impună vreo opțiune pozitivă: opinii informale, cărți răutăcioase, puseuri de activism din zoriile vieții sindicale, contestarea îndârjită a celor care încearcă noi formule organizatorice și instituționale. Și dacă parfumul culiselor a avut dintotdeauna ceva otrăvit, acum pare că el influențează în mod direct ceea ce se petrece în lumina reflectoarelor. Spectacolele izbutite, atâtea câte sunt, nu alcătuiesc o mișcare cu trăsături generale identificabile. Horațiu Mălăele crede că de vină ar fi teatrul expresionist. Probabil că e felul lui de a numi teatrul prost. Am putea adăuga la temele de meditație expuse în acest număr de colaboratorii noștri încă una: tinerii actori (cei care vin și în teatru în pauzele lăsate de prezentarea concursurilor și reclamelor televizate) se încadrează fără crâcnire într-o realitate confuză. Tinerii regizori navighează între scenele teatrelor de stat unde sunt acceptați pe post de suplinitori ai valorilor pierdute. A venit rândul acestei generații să-și afirme și să lupte pentru valorile comune, care, orice s-ar spune, nu pot fi echivalente cu suma de pe contract. Redacția așteaptă cu legitimitate nerăbdare și opiniile lor. M.B.

In principiu, climatul se leagă de calitatea membrilor colectivului, din punct de vedere atât uman cât și profesional. În toate cele

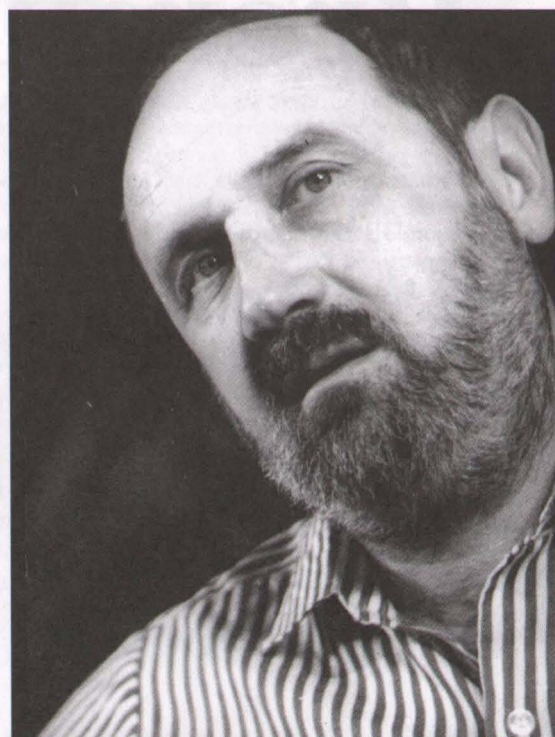
știa înțelegă ca dictatură a majorității (care întotdeauna este mediocră) asupra minorității (talentate, domice de muncă și preocupate doar de

damn acest mod de manifestare, considerându-l normal. Când, însă, asemenea indivizi încearcă să tulbure în mod grav climatul de muncă și să împrăște cu noroi teatrul de unde mănâncă o pâine, prin tumătorii, prin memorii adresate te miri cui și care cuprind adevăruri trunchiate sau minciuni grosolane, prin scandaluri de presă sau prin denigrare publică a activității instituției, lucrurile devin intolerabile. Cred că astfel de persoane trebuie eliminate în cel mai scurt timp din colective. Deocamdată, nenorocitul Cod al muncii din anii '50, care încă mai este în vigoare, constituie o frână în calea unor măsuri coerente. Or, calitatea climatului dintr-un teatru

Mineriadă teatrală la Brașov

aproximativ douăzeci de teatre cu care am colaborat am întâlnit nemulțumiri - și este firesc să fie așa. Însă atunci când nemulțumirile personale se împletesc cu cele profesionale - adică atunci când teatrul este cufundat în mediocritate - izbucnesc, de obicei, crize acute. E drept că, de multe ori, chiar când teatrul este activ și bine văzut în contextul general, apar probleme legate de nemulțumirile personale ale unora. (De cele mai multe ori este vorba de artiști mediocri, pe care sentimentul ratării sau, pur și simplu, dorința de a face rău colectivului în care nu muncesc îi îndeamnă să umble cu intrigi, să colporteze neadevăruri sau să trimită plângeri pe la "organe".) Înainte de anii '90 toată lumea știa de frica partidului, care punea lucrurile la punct în mod "principlial", după cum dictau interesele celor mai tari și mai pe placul Puterii. O dată cu democrația, lucrurile s-au schimbat, nu în ceea ce privește calitatea oamenilor ori talentul acestora, ci în ceea ce privește atmosfera civilizată și respectul valorilor: Cred că democra-

desăvârșirea profesională) nu are ce căuta în artă - în speță, în teatru. Sunt, hotărât, împotriva luării deciziilor importante pentru viața artistică prin ridicarea de mână, sunt, hotărât, împotriva punerii pe picior de egalitate a artiștilor importanți cu cei mediocri; sunt pentru acordarea drepturilor de tot felul în mai mare măsură celor buni și cu har de la Dumnezeu. Niciodată nu voi considera egal votul unui mare artist cu voturile a cincizeci de mediocrități. Artistul adevărat merită să aibă un statut preferențial pentru că și l-a câștigat prin talent și, de obicei, prin mulți ani de muncă grea. De regulă, cei care nu joacă sau nu primesc roluri pe măsura pretențiilor (nu a talentului!) sunt cei care înveninează atmosfera. Nici o revoluție nu va reuși să schimbe comportamentul și datele genetice ale oamenilor, în general, și ale artiștilor, în special. Nu con-

se răsfrânge și asupra calității spectacolelor acestuia. De aceea, un director are datoria nu numai de a încerca să obțină performanțe artistice, ci și de a face tot ce-i stă în putință pentru a asigura liniștea celor mulți și buni, sacrificându-i pe cei pușini și răi. Atunci când raportul se inversează, trebuie sacrificat directorul.

Am lucrat șaptesprezece ani la Teatrul Național din Craiova și am orgoliul să afirm că o parte dintre marile sale succese din ultimii zece ani mi se datorează; eu și alți câțiva regizori care au lucrat în timp acolo am crescut împreună cu trupa mare a teatrului craiovean, ne-am modelat reciproc. Cei care au venit după mine (eu am plecat de acolo în 1990) au găsit o trupă validă, profesionistă, cu o putere de muncă ieșită din comun, și un climat favorabil creației. Sigur că și la Craiova au fost și sunt nemulțumiți, cârcotași, mediocrități, dar toate acestea fac parte din normalitate, neavând efecte grave pe scenă sau în viața teatrului. La "Bulandra", unde am realizat două spectacole în anii '84-'85, a fost o plăcere să constat că umbrele marilor mentori ai acestui teatru erau mereu prezente în sufletele artiștilor și ale tuturor celorlalți angajați, iar orice încercare de a degrada atmosfera nu avea nici o șansă de izbândă.

După 1990, apele s-au tulburat rău, aproape peste tot. Democrația prost înțeleasă a încercat să dea peste cap ierarhia reală, actori de mână a șaptea s-au erijat în revoluționari și lideri de opinie, ajungându-se la aberații de felul celor prin care mari artiști trebuiau puși la index numai pentru că fuseseră membri în B.O.B., secretari de partid, șefi de sindicat sau

directori de teatru. Cred că, treptat-treptat, lucrurile încep să reîntre în matcă și vechile valori, alături de cele noi, care nu sunt puține, vor fi din nou recunoscute, domnia calității nemaiputând fi umbrită de pegra mediocrității.

În ce privește teatrul din Brașov, am acceptat să candidez la postul de director în urma apelului unei părți a actorilor de aici. În 1996, în teatru era o atmosferă foarte tensionată, legată, în special, de absența unui director artistic. Între 1994 și 1996, a existat un interimat asigurat de directorul adjunct - care a făcut tot ce a putut ca să țină corabia pe linia de plutire -, ale cărui argumente artistice puteau fi însă oricând contestate pe temeiul faptului că el nu avea o asemenea competență. Am crezut că voi putea să aplic de la început un program necesar revitalizării trupei. În primul an am fost împiedicat de tot felul de malversațiuni ale unora, care voiau alt director și care, împreună cu câțiva ziaristi locali și cu unii responsabili culturali, au încercat să-l și împună, pe căi mai mult sau mai puțin legale. Am mai dat două concursuri și, în sfârșit, în iulie 1997, am fost numit director, cu acte în regulă. De atunci, programul meu a început să capete formă, iar calitatea spectacolelor teatrului s-a îmbunătățit, cred, considerabil. Am chemat regizori importanți, s-au pus în scenă piese valoroase, am angajat mulți tineri, am invitat un mare număr de critici de specialitate care, dând seamă despre ceea ce se întâmplă aici, au început să constate revenirea în formă a trupei brașovene. Sigur că nu toate spectacolele au fost grozave, sigur că marele "eveniment teatral" nu s-a produs încă, dar valoarea medie a

producțiilor brașovene este bună. În același timp, au dispărut cu desăvârșire subproducțiile cu comedioare și dramolete montate de actori veltari. E drept, sunt și câțiva nemulțumiți care au vrut să destabilizeze situația, a avut loc chiar și un soi de mineriadă, în luna martie, când trei actori, un mașinist, un electrician și un regizor de culise au alcătuit un memoriu către Consiliul Local, prin care se cerea schimbarea conducerii. Motivele? Faptul că se plătesc sume prea mari colaboratorilor, că directorul este angajat prin cumul, că nu este consultat sindicatul (acesta fiind condus de patru actori și cuprinzând cu totul opt sau nouă din cei douăzeci și opt angajați). Suntem în plină bătălie. Această încercare ar fi trebuit să mă "scârbească" - vorba președintelui Constantinescu - și chiar mi-a produs o asemenea senzație (normală, socotesc eu, atunci când niște actori de care n-a auzit nimeni, nici măcar la Brașov, încearcă să murdărească totul în jur!). Însă, în loc ca această mizerie să mă demoralizeze și în loc să plec de la Brașov pentru a realiza spectacole în teatrele care mă doresc, am hotărât să rămân în continuare "pe poziții", încercând să duc la bun sfârșit proiectele începute alături de oamenii valoroși și de bună-credință.

Din câte am aflat cu toții, vremea mineriadelor a trecut și sper să intrăm în normalitate, astfel încât nemulțumirile personale sau colective să poată fi rezolvate prin dialog. Cine nu va accepta o astfel de soluție - cel puțin la Brașov și atâta vreme cât voi fi eu director - va trebui să-și caute fericirea în altă parte.

Mircea Cornișteanu

Să ne vedem de treabă

Subiectul este într-adevăr, așa cum l-ați numit dumneavoastră, "vag". Eu nu înțeleg de ce atâta neliniște.

Câțiva dintre câștigătorii acestui "moment-loterie" și-au expus experiențele și ceea ce au înțeles din ele. Eu nu privesc acest nod marinăresc al existenței în contextul reformei ne-reformă altfel decât ca pe drumul greu, plin de hârtoape, al vieții mele în teatru. Adică așa, ca într-o echipă de intervenție, am fost obligată să mă descurc și m-am descurcat. Am încercat și sponsorizarea, și co-pro-

ducția, și colaborarea cu teatrul particular sau cu teatrul de proiecte, și asigurarea unui loc stabil într-un teatru de repertoriu. Tot ceea ce profesia mea și valoarea spectacolelor mele îmi puteau asigura. Deși cuvântul "a asigura" e cel mai nesigur... Am muncit neînterupt și m-am iluzionat că pot fi apărată de independență. M-am înșelat. Am refuzat direcția unor teatre și am fost, aproape întot-

deauna, în mâinile unor directori care m-au folosit și mi-au distrus sistematic spectacolele. Adică acele spectacole care au făcut gloria teatrelor conduse destul de prost de ei. M-am trezit cu spectacole, de mare succes în țară și în competiții internaționale, oprite mai rău decât cum se făcea pe vremea defunctului Consiliu al culturii - oprite de limitele, orgoliile și incompetența lor: Nu mă